

Slovenska
filharmonija

Glasbena galerija

SMS

SMS 5

Sezona 2023/24

***Za vse
po vrsti***

4. in 5. april 2024 ob 19.30
Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Za vse po vrsti

Orkester Slovenske filharmonije

Joel Sandelson *dirigent*

Boris Brovcin *violina*

Ana Dolžan *koncertna mojstrica*

Lucijan Marija Škerjanc (1900–1973)
Svečana uvertura

Peter Iljič Čajkovski (1840–1893)

Koncert za violino in orkester v D-duru, op. 35

Allegro moderato

Canzonetta: Andante

Finale: Allegro vivacissimo

Edward Elgar (1857–1934)

Simfonija št. 1 v As-duru, op. 55

Andante. Nobilemente e semplice – Allegro

Allegro molto

Adagio

Lento – Allegro

Nocojšnji koncertni spored uvaja delo **Lucijana Marije Škerjanca**, skladatelja, ki predstavlja eno najpomembnejših osebnosti slovenske glasbe 20. stoletja. Prav posebno mesto pa Škerjanc zaseda tudi v analih Slovenske filharmonije, saj je v povojnem obdobju prevzel vlogo njenega direktorja, ki jo je opravljal izrazito aktivno in z veliko pozornostjo do domače glasbene tvornosti. Z njegovim nastopom je v sezoni 1951/52 filharmonija dobila tudi redni koncertni list, ki je obiskovalcem koncertov približal izvajani program. Kot je zapisal v njegovi prvi številki, si je za cilj zadal izpolnjevanje poglobitvenega namena ustanove: »Širiti glasbeno umetnost med ljudstvom, jo popularizirati in obenem nuditi domačim ustvarjalcem in umetnikom kar največ možnosti za javljenje.« Škerjanc, ki je prve skladbe napisal že pri desetih letih, je kot skladatelj nase prvič opozoril po prvi svetovni vojni, ko je v domači ustvarjalnosti osrednji slogovni tok predstavljala glasbena moderna. Tako je v dijaških letih izlil mladostna čustva v samospievih, ki jih danes uvrščamo v sam vrh te vrsti na Slovenskem. Po maturi se je odpravil na študij v tujino, najprej v Prago, nato na Dunaj, kjer je študiral pri Josephu Marxu, nazadnje pa še v Pariz k Vincentu d'Indyju. V tujini se je seznanil s sodobnejšimi kompozicijskimi tokovi in v drugi polovici dvajsetih let v svoj skladateljski jezik prevzel radikalnejše poteze. A kmalu se je zopet vrnil k izrazilom 19. stoletja, ki jim je v svojem bistvu ostajal zvest vse do konca skladateljske poti. Škerjančevo navezavo na tradicijo potrjujejo tudi številne skladbe v konvencionalnih simfoničnih in komornih žanrih. Pomembno mesto v skladateljevem opusu od tridesetih let dalje namreč zavzemajo dela v klasičnih cikličnih formah. Prav s takšnim vzpostavljanjem nacionalne glasbene tradicije si je Škerjanc prislužil ključno mesto v slovenski glasbeni krajini, po mnenju nekaterih pa tudi oznako zadnjega pravega simfonika

Lucijan Marija Škerjanc

v slovenskem prostoru. Vračanje h glasbeni tradiciji je pri skladatelju sicer na trenutke zaznamovano z raznolikimi slogovnimi vplivi, kot so impresionistični postopki, neobaročne prvine, po drugi svetovni vojni pa celo dvanajstttonska tehnika, vendar v estetskih pogledih ostaja zavezan 19. stoletju. **Svečana uvertura** (1961) je zadnja izmed štirih Škerjančevih uvertur za polno zasedeni simfonični orkester in spada v skladateljev povojni opus, ko so njegovo glasbeno delovanje zaznamovali predvsem pedagoško delo na Akademiji za glasbo ter pisanje in izdajanje številnih besedil o glasbi. V skladbi se ostrejši dramatični odseki izmenjujejo z mehkejšim glasbenim jezikom. Tako se uvertura pričenja s slovesnim koračniškim ritmom v tolkalih in s fanfarnimi klici trobil, ki jim sledi lirični nastop godal. Takšna nasprotja med dramatičnim in lirično izpovednim zaznamujejo celoten potek skladbe, na trenutke pa skladatelj poseže po imitacijskih tehnikah, kot je fugatni niz nastopov teme v posameznih skupinah godal. Skladno z naslovom se skladba zaključuje s svečano polno zasedenim orkestrom.

Peter Iljič Čajkovski je **Koncert za violino in orkester v D-duru** (1881) sprva želel posvetiti madžarskemu violinistu Leopoldu Auerju, ki pa je krstno izvedbo dela zavrnil, saj se mu je zdelo predolgo in tehnično neustrezno za violino. Namesto Auerja je tako koncert tri leta po nastanku na Dunaju prvič izvedel ruski virtuoz Adolf Brodski. Delo je sprva poželo številne pikre kritike. Vodilni

Same
mogočne
skladbe

SMS

avstrijski glasbeni kritik Eduard Hanslick je o zadnjem stavku koncerta v časopisu *Neue freie Presse* celo zapisal: »V njem uzremo množico odurnih in barbarskih obrazov, slišimo prostaške psovke in vonjamo alkohol. Med razpravljanjem o obscenih ilustracijah je Friedrich Vischer [nemški estetik 19. stoletja] nekoč zatrdil, da obstajajo slike, katerih smrad je mogoče videti. Violinski koncert Čajkovskega nas prvič postavi pred ostudno misel o morebitnem obstoju glasbenih kompozicij, katerih smrad lahko slišimo.« Hanslickova kritika se je nanašala predvsem na ruski idiom, ki preveva zadnji stavek koncerta, čeprav bi skladatelj glasbeni jezik težko označili kot tipično ruski. Čajkovski se je namreč za razliko od ruske peterice – skupine ruskih skladateljev 19. stoletja, ki si je prizadevala za vzpostavitev nacionalne glasbe z uporabo ruskega folklornega gradiva – veliko bolj zgledoval po zahodnoevropski glasbeni tradiciji, iz katere je prevzemal glasbene oblike. Obenem je v svoja dela še vedno vključeval domače ljudske napeve, o katerih je dejal: »Moje otroštvo sta prežemali nepopisna lepota ruske ljudske glasbe s svojimi posebnimi značilnostmi, zato sem goreče vzljubil ruski izraz v vseh njegovih manifestacijah, saj sem, če se izrazim na kratko, Rus v polnem pomenu besede.« Njegova skladateljska govorica, ujeta med dva glasbena sveta, se je ruskim skladateljem zdela preveč zahodnoevropska, dunajskim glasbenikom pa preveč ruska. Takšni kompozicijski prijemi so vidni tudi v *Violinskem koncertu*,

Peter Iljič Čajkovski

ki se pričinja s stavkom *Allegro moderato* v sonatni obliki. Orkestrskemu uvodu sledi znana spевна tema, stavek pa vsebuje tudi zahtevno solistično kadenco. Kantabilno temo prinese tudi drugi, počasni stavek, ki se brez cezure nadaljuje v koncertni finale. Tega zaznamujejo melodije z ruskim ljudskim značajem, pohitevajoč tempo, variacije in številne repetitije, stavek pa sklenske virtuoza koda. Auer, ki se mu je skladatelj koncert zdel idiomatsko neprimeren za violino, je ustvaril svojo različico dela. Najbolj drastično je posegel prav v zadnji stavek, iz katerega je izključil nekatere ponovitve glasbenega gradiva, s čimer naj bi delo postalo manj »rusko«. Njegova verzija je v 20. stoletju postala izvajalski standard. Pozneje je koncert priredil tudi avstrijski violinski virtuoz Fritz Kreisler, vendar njegova različica ni dosegla tolikšne priljubljenosti kot Auerjeva. Zdi se, da so se prvotne negativne kritike izkazale za dobro reklamo, saj je delo s časom pridobilo sloves enega najpriljubljenjših violinskih koncertov nasploh.

Popolnoma drugače pa je bila v javnosti sprejeta praižvedba **Simfonije št. 1 v As-duru** (1908) angleškega skladatelja **Edwarda Elgarja**. Dokončal jo je šele pri enainpetdesetih letih, ko je užival ugled že dodobra uveljavljenega skladatelja. Od skladateljevih zamisli in prvih poskusov do končnega nastanka dela je minilo skoraj deset let, zaradi česar je simfonija ob praižvedbi dvignila veliko prahu. Pričakovanja polno občinstvo in kritiki so se na delo odzvali z entuziazmom, ki je simfoniji v prvem letu od premiere prinesel okoli sto ponovitev po Evropi in Ameriki. Čeprav je Elgar simfonijo sprva želel ustvariti v spomin na britanskega generala Charlesa Georgea Gordona (podobno kot je Beethoven svojo *Eroico* najprej želel posvetiti

Napoleonu), je pozneje zamisel opustil in se odločil ustvariti absolutno glasbeno delo, saj naj bi po njegovem mnenju bila glasba najučinkovitejša brez opisov in zunajglasbenih navezav. Kljub temu pa v simfoniji nekateri prepoznavajo poteze skladateljevega osebnega življenja. Delo je Elgar zasnoval v ciklični obliki. Glavni temi, ki jo zaslišimo takoj po kratkem uvodu v timpanih, je skladatelj dopisal oznako »Nobilmente e semplice« (»Plemenito in preprosto«). Ta v raznih transformacijah preveva prvi stavek simfonije, pojavi pa se tudi ob zaključku zadnjega stavka in na ta način zaokroža simfonični cikel. Nekateri muzikologi so ponavljajočo se temo označili za svojevrstno *idée fixe*, fiksno idejo, drugi pa so v skladateljevem načinu obdelave glasbenega gradiva prepoznali podobnosti z Wagnerjevimi vodilnimi motivi. Simfonijo gotovo zaznamuje nenavadna uporaba tonaliteta – čeprav sta začetek in konec dela jasno zasidrana v As-duru, je večina kompozicije osredičena na harmonsko najbolj oddaljenem tonu d. Začetek drugega stavka prinese kontrastno koračniško temo, ki jo v nadaljevanju omehča zopet nežnejša druga tema. Temu sledi počasni tretji stavek, intimni *Adagio*, ki med drugim vsebuje melodije iz Elgarjevih znanih *Variacij Enigma*. Finale simfonije se pričinja z misterioznim razpoloženjem, v nadaljevanju pa skladatelj priključuje že znane teme, ki jih postopoma razvija do vrhunca stavka. Ta se zaključi s poslednjim nastopom polno orkestrirane glavne teme.

Joel Sandelson

dirigent

Same
mogočne
skladbe

SMS

Foto: Jon Holloway

Joel Sandelson je z očarljivim in pronicljivim muziciranjem na Salzburškem festivalu poleti 2021 na tekmovanju za mlade dirigente osvojil prvo nagrado in se po tem mednarodnem preboju uveljavil kot eden najperspektivnejših dirigentov mlajše generacije. V sezoni 2023/24 bo zopet sodeloval s Simfoničnim orkestrom iz Milana ter poleg tega prvič stopil pred Vroclavsko filharmonijo, Filharmonični orkester iz Københavna, Bremenske filharmonike in Orkester Hannovrske državne opere.

V zadnjih letih je sicer že sodeloval s Simfoničnim orkestrom BBC, Dresdensko filharmonijo, Državnim orkestrom iz Stuttgarta,

Württembergskim komornim orkestrom iz Heilbronna in Londonskim kraljevim filharmoničnim orkestrom, nastopil je tudi z londonskim Orkestrom Philharmonia, Danskim nacionalnim simfoničnim orkestrom, Valižanskim nacionalnim orkestrom BBC, Camerato Salzburg, Rotterdamskim filharmoničnim orkestrom ter Škotskim komornim orkestrom, kot asistent dirigenta pa je sodeloval s sirom Markom Elderjem, Françoisom-Xavierjem Rothom, Thomasom Dausgaardom, Edwardom Gardnerjem, Yanom Pascalom Tortelierjem in Jacom van Steenom. Je tudi ustanovitelj in direktor londonskega orkestra Wond'rous Machine, ki se posveča izvajanju stare glasbe.

Študij glasbe je najprej z odliko končal na Univerzi v Cambridgeu, kot čelist nastopal v Wigmorejevi dvorani v Londonu in koncertiral z orkestri po Veliki Britaniji in Evropi, nato pa se je vpisal še na študij dirigiranja na Kraljevi akademiji za glasbo in bil sprejet v razred Sian Edwards. Izobraževal se je tudi na poletni šoli Inštituta Tanglewood Univerze v Bostonu ter se udeležil mojstrskih tečajev pod vodstvom sira Rogerja Norringtona, Martyna Brabbinsa, Thomasa Søndergård, Josepha Swensna, Jorme Panule in Marka Stringerja. V letih 2014 in 2015 je osvojil prvo nagrado na dirigentskem tekmovanju Univerze v Cambridgeu ter tretjo nagrado na Mednarodnem dirigentskem tekmovanju Siemens-Hallé leta 2020.

Boris Brovcin

violinist

Foto: osebni arhiv

Violinist **Boris Brovcin** velja za enega najbolj izvirnih in vsestranskih glasbenikov svoje generacije. Njegov repertoar vključuje več kot petdeset violinskih koncertov in več sto komornih del, med katerimi je mnoga premierno izvedel prav sam. Pogosto gostuje v koncertnem ciklu Veliki interpreti v Ženevi, že od leta 2008 pa v sodelovanju z ansamblom Spectrum Concerts Berlin vsako sezono nastopi tudi v Berlinski filharmoniji.

Violino je začel igrati pod mentorstvom svojega dedka, učenca Leva Ceitlina in Abrama Jampolskega. Po študiju na Državnem konservatoriju P. I. Čajkovski v Moskvi v razredu Maje Glezarove je v Veliki Britaniji debitiral s Filharmoničnim orkestrom BBC pod vodstvom Rumona Gambe in se preselil v London. Tam je v razredu Davida Takena končal še študij na Šoli za glasbo in gledališče Guildhall, na kateri je med letoma 2010 in 2016 tudi poučeval.

Nastopil je že s sirom Nevillom Marrinerjem, Vladimirjem Jurovskim, Neemejem Järviem, Marekom Janowskim, Vasilijem Sinajskim, Yanom Pascalom Tortelierjem, Mihailom Jurovskim, Gedom Albrechtom, Aleksandrom Vedernikovim, Michaelom Sanderlingom, Arvom Volmerjem in Antonijem

Same
mogočne
skladbe

Witom ter sodeloval z Orkestrom romanske Švice, Londonsko in Varšavsko filharmonijo, Danskim kraljevim orkestrom, Ruskim nacionalnim orkestrom, Simfoničnim orkestrom Berlinskega radia, Državnim simfoničnim orkestrom iz São Paula, Akademijo sv. Martina na polju ter več orkestri BBC-ja.

Kot komorni glasbenik je Brovcin zaigral tudi z Janine Jansen, Gidonom Kremerjem, Mišem Majskim, Kyung Wha Chung, Itamarjem Golanom, Julianom Rachlinom, Garyjem Hoffmanom, Clemensom Hagnom, Maximom Rysanovom, Daishinom Kashimoto, Martinom Fröstom, Nelsonom Goernerjem in Denisom Macujevim ter se predstavil na priznanih festivalih v Salzburgu, Verbieru, Edinburgu, Bukarešti, Stavangerju na Norveškem, Camposu do Jordão v Braziliji, Anneyju v Franciji, Utrechtu in Jeruzalemu.

Sodeluje z uglednimi založbami Decca, BIS, Onyx in Naxos, njegovi posnetki so tudi nagrajeni in med kritiki dobro sprejeti. Zgoščenka Schubertovih in Schönbergovih komornih del, posneta z Janine Jansen, je tako prejela nagrado ECHO Klassik, zgoščenka s klarinetistom Martinom Fröstom pa bila nominirana za nagrado Gramophone. Leta 2016 se je posvetil snemanju komornih del Erwina Schulhoffa, leta 2018 pa še sonat za solo violino belgijskega skladatelja Eugèna Ysaÿa.

Trenutno živi in dela na Dunaju, kjer poučuje na Zasebni univerzi za glasbo in umetnost mesta Dunaj, obenem pa uči tudi na Šoli Yehudija Menuhina v Surreyju v Angliji. Kot profesor je sodeloval s Konservatorijem za glasbo in ples Trinity Laban v Greenwichu in vodil mojstrske tečaje po vsem svetu, med drugim v Koreji, Braziliji in na Tajskem.

GLASBENIK SEM

Slovenska filharmonija se pridružuje dobrodelni akciji zagotavljanja pomoči otrokom in mladostnikom iz socialno in ekonomsko ogroženih okolij pri razvijanju njihovih glasbenih potencialov, ki jo s skladom **Glasbenik sem** izvaja Zveza prijateljev mladine Slovenije. Otrokom in mladostnikom, ki si želijo glasbenega ustvarjanja in zanj nimajo možnosti, želi omogočiti glasbeno izobrazbo ali pomagati pri nakupu inštrumenta. Tako mladi ne bodo prikrajšani za možnost pridobivanja glasbenega znanja in razvoja svojega talenta.

Slovenska filharmonija se ob tem zavezuje, da bo izbranim prejemnikom pomoči iz sklada **Glasbenik sem** pomagala pri uveljavljanju njihovega glasbenega talenta in pridobljenega znanja.

Zato vas, cenjene poslušalke in poslušalci, prijazno vabimo, da tudi vi po svojih močeh prispevate v sklad **Glasbenik sem**.

Z načinom delovanja sklada **Glasbenik sem** se lahko seznanite na zgornji povezavi.

Če želite podpreti otroke in mladostnike pri njihovem glasbenem razvoju, jim lahko pomagate z nakazilom:

Zveza prijateljev mladine Slovenije

Dimičeva ulica 9, 1000 Ljubljana

TRR: SI56 0310 6100 1018 757

Sklic: SI00 245018

Namen: SF – Glasbenik sem

QR koda za nakazilo, ki jo prebere aplikacija vaše mobilne banke.

*Zveza Prijateljev
Mladine Slovenije®*

April, maj 2024

DRUŽINSKI 5 *Glasbena pravljica Štirje godci*

13. april 2024 ob 10.00 in 12.00

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Orkester Slovenske filharmonije

Mitja Dragolič *dirigent*

Juš Milčinski *pripovedovalec*

Spored:

Tomaž Habe: Štirje godci

VIP 4 | *Za poduhovljene*

26. april 2024 ob 19.30

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Zbor in Orkester Slovenske filharmonije

Holger Speck *dirigent*

Spored:

Anton Bruckner:

Locus iste, WAB 23

Dva aequala, WAB 114 in 149

Ave Maria, WAB 6

Maša v e-molu, WAB 27

FKK 5 | *Za radožive*

9. in 10. maj 2024 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Wayne Marshall *dirigent in pianist*

Spored:

Maurice Ravel: Alborada del gracioso

Leonard Bernstein: Suita iz baleta Fancy Free

George Gershwin: Rapsodija v modrem

George Gershwin: Druga rapsodija za klavir in orkester

George Gershwin (prir. Robert Russell Bennett):
Porgy in Bess – simfonična slika

SIM 4 | *Sobotna izobraževalna matineja*

18. maj 2024 ob 19.30

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Predstavitve skladb SOS 4: Gašper Muženič

Orkester Slovenske filharmonije

Alejo Pérez *dirigent*

SOS 4 | *Za popotnike*

22. maj 2024 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Alejo Pérez *dirigent*

Joonas Ahonen *klavir*

Spored:

Charles Ives: Three Places in New England

Janez Matičič: Koncert št. 1 za klavir in orkester

Georg Crumb: A Haunted Landscape

Unsuk Chin: Rocanā (Soba svetlobe)

Bedřich Smetana: Vltava

 europlakat

Sio1NET.

 DRUŽINA

TAM TAM

Če želite prejemati redna e-obvestila o programu Slovenske filharmonije, sporočite svoj e-naslov na **info@filharmonija.si**.

Koncertni list Slovenske filharmonije
Same mogočne skladbe – SMS 5
Izdala: Slovenska filharmonija
Direktor Slovenske filharmonije in umetniški vodja OSF: Matej Šarc
Umetniški vodja ZSF: Gregor Klančič
Avtorica spremne besede: Monika Marušič
Jezikovni pregled: Ana Kodelja
Oblikovanje: Arih Dinamik, d. o. o.
Prelom: Vlado Trifkovič
Ljubljana, april 2024

Redakcija koncertnega lista je bila končana 2. aprila 2024.

ISSN 2350-5117

Slovenska filharmonija –
Academia philharmonicorum

@slofilharmonija

Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije

Kongresni trg 10
1000 Ljubljana
T +386 1 2410 800
E info@filharmonija.si
www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je Vlada Republike Slovenije. Dejavnost Slovenske filharmonije financira Ministrstvo za kulturo.

Slovenska
filharmonija